

Amakudari złotym spadochronem dla urzędników

Powszechna migracja urzędników opuszczających urząd, by zatrudnić się na eksponowanych stanowiskach w sektorze prywatnym, znana jest w Japonii jako amakudari, czyli zstąpienie z niebios. Zwyczajowo przejście na nową posadę odbywa się 1 października.

Od dziesięcioleci mądre głowy w Kraju Wiśni debatowały nad negatywnym skutkiem tej praktyki, nazywanej przez niektórych również „złotym spadochronem”.

Amakudari to zatrudnianie na kluczowych posadach w różnych sektorach japońskiej gospodarki byłych wysokich rangą urzędników administracji centralnej. Przejście do sektora prywatnego nosi nazwę amakudari, do przedsiębiorstw państwowych – yokosuberi, a do świata politycznego – seikai tensin.

Amakudari jest wyjątkową instytucją. Niektórzy eksperci uważają, że ten nieformalny przepływ urzędników ma charakter spontaniczny i że każda z osób kieruje się własnymi motywami i preferencjami. Z kolei inni traktują amakudari jako system głęboko wpisujący się w japońską biurokrację.

Dosłowne znaczenie słowa -

Amakudari złotym spadochronem dla urzędników

zstąpienie z niebios – odzwierciedla symbole kulturowe uświęconego życia. Przed drugą wojną światową urzędnicy państwowi podlegali bezpośrednio cesarzowi, który był uważany za boga. Ze względu na ich dostojną i uświęconą pracę dla dobra narodu, traktowano ich jako służących w niebie. Urzędnicy tracili jednak ten status w momencie przejścia na emeryturę i zatrudnienia w świeckim, materialistycznym świecie.

Trudno wskazać początki amakudari. Ślady tego zwyczaju można znaleźć w erze Meiji (1868–1912). Roan Uchida (1868–1929), pisarz i socjolog, użył czasownika „amakudaru” (rzeczownik – „amakudari”) w książce pt. „Shakai hyakumenso” – „Społeczeństwo kalejdoskopu”, opublikowanej w 1902 r. W pierwszych latach XX wieku amakudari nie było jeszcze powszechne, chociaż zaczęto rozróżniać dwie odmiany „zstąpienia” z ministerstw ekonomicznych i społecznych – amakudari i seikai tensin. Po pierwszej wojnie światowej urzędnicy z ministerstw gospodarczych, tj. finansów, rolnictwa i przemysłu, spisywali kontrakty z przedstawicielami świata biznesu. Z kolei pracujący w ministerstwach spraw wewnętrznych, pracy, czy zdrowia wstępowali w szeregi partii politycznych. Ciągłe jednak odsetek ten nie był duży. Praktyka amakudari została zinstytucjonalizowana dopiero po drugiej wojnie światowej. Znacząca dla jej rozwoju była ustawa o powszechnej mobilizacji z 1941 r. Sekretariaty ministrów zajmowały się wówczas planowaniem amakudari dla

urzędników zmuszonych do odejść z pracy tuż po ukończeniu przez nich 50. roku życia. A ponieważ pojawił się konflikt między zasadą dożywotniego sprawowania urzędu i zasadą starszeństwa - amakudari wydawało się dobrym rozwiązaniem.

W 2007 r., po serii skandali korupcyjnych, wprowadzono przepisy nakazujące ministrom powolne wycofywanie się z tej praktyki. Urzędnikom-emerytom w znalezieniu nowej pracy miało zacząć pomagać stworzone w tym celu centrum pracy. Okazuje się jednak, że nowo przyjęte wytyczne są bardzo często łamane.

Dlatego zawsze, gdy zbliża się pierwszy dzień października, przez fora internetowe w Japonii przetacza się burza, a internauci pomstują na amakudari. Oburzenie budzi fakt, że byli urzędnicy, by zapewnić swojej nowej firmie rządowy kontrakt lub przynajmniej łagodniejsze traktowanie, albo by uniknąć kontroli, mogą współpracować z niedawnymi kolegami z pracy.

Przeprowadzenie skutecznych reform administracji jest niemal niemożliwe, bowiem sprytni urzędnicy hamują wprowadzenie mechanizmów, które ograniczyłyby ich dobrobyt.

Źródło: opracowano na podstawie: Amakudari: the hidden fabric of Japan's economy , aut. Richard A. Colignon, Chikako Usui Cornell University Press 2003

Opublikowano w dniu 1.10.2018 r.

przez Wydział Informacji i Edukacji Antykorupcyjnej GSz CBA